

2440/2006 ΕΦ ΑΘ

ΕφΑΘ 2440/2006

Εισηγητής: Αθανάσιος Καγκάνης

Με την από 17.1.2002 αγωγή, οι εφεσίβλητοι ισχυρίστηκαν ότι ως εξ αδιαθέτου κληρονόμοι, κατά ποσοστό 2/8 η πρώτη και κατά 3/8 ο καθένας από τους λοιπούς, του αποβιώσαντος, ο οποίος υπήρξε σκηνοθέτης των αναφερομένων σ' αυτήν κινηματογραφικών ταινιών, παραγωγής της εκκαλούσας, είναι και συνδικαιούχοι του ηθικού δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας αυτού επί των ως άνω ταινιών. Ότι η εκκαλούσα, η οποία έχει στην κατοχή της υλικούς φορείς ήχου και εικόνας (ταινίες) στους οποίους έχουν εγγραφεί οι παραπάνω παραγωγές, παρ' όλο που ε γνώριζε ότι με τις σχετικές, μεταξύ αυτής και του ως άνω δικαιοπαρόχου τους, συμβάσεις της είχε παραχωρηθεί μόνο το δικαίωμα προβολής τούτων σε κινηματογραφικές αίθουσες, όχι όμως και το δικαίωμα της τηλεοπτικής μετάδοσης τους, η οποία, κατά την περίοδο κατάρτισης αυτών (συμβάσεων), ήταν άγνωστη ως τρόπος εκμετάλλευσης τέτοιων ταινιών, παραχώρησε την άδεια προβολής αυτών από τις συχνότητες των αναφερομένων σ' αυτήν τηλεοπτικών σταθμών, οι οποίοι και προέβησαν, κατά το από 1.1.1994 μέχρι 16.6.1997 χρονικό διάστημα, σε 59 προβολές, καταβάλλοντες στην εκκαλούσα το συνολικό ποσό των 144.000.000 δρχ. Επικαλούμενοι περαιτέρω αφενός προσβολή του εν λόγω ηθικού δικαιώματος τους από την κατά τα άνω παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά της εκκαλούσας και αφετέρου επέλευση, εξ αιτίας της προσβολής αυτής, ζημίας, ανερχομένης στο διπλάσιο της συνηθισμένης αμοιβής (7%), που καταβάλλεται στο σκηνοθέτη για το είδος της κατά τα άνω γενομένης εκμετάλλευσης, δηλαδή στο ποσό των 59.163,61 ευρώ (144.000.000 X 7% X 2), ζήτησαν την καταψήφιση της εκκαλούσας στην προς αυτούς, κατά το ποσοστό της κληρονομικής τους μερίδας, καταβολή του - παραπάνω ποσού με το νόμιμο, από την επίδοση της αγωγής, τόκο. Επί της εν λόγω αγωγής εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, η οποία την έκανε ολικά δεκτή ως και ουσιαστικά βάσιμη. Κατά της απόφασης αυτής παραπονείται η εναγομένη για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων, ζητώντας την εξαφάνιση της και την απόρριψη της αγωγής.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1 § 1, 2 § 1, 4 §§ 1, 3 και 12 § 2 του ν. 2121/1993 "περί πνευματικής ιδιοκτησίας, συγγενικών δικαιωμάτων και πολιτιστικών θεμάτων" προκύπτει ότι οι πνευματικοί δημιουργοί με τη δημιουργία του έργου αποκτούν σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα αφενός το δικαίωμα της εκμετάλλευσης αυτού (περιουσιακό δικαίωμα) και αφετέρου το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού (ηθικό δικαίωμα) προς το έργο, όπως το τελευταίο (έργο) προσδιορίζεται λεπτομερώς στη διάταξη του άρθρου 2 § 1 του παραπάνω νόμου. Το ηθικό δικαίωμα, το οποίο ενδιαφέρει στην ένδικη περίπτωση, και το οποίο παρέχει στο δημιουργό τις λεπτομερώς αναφερόμενες στο άρθρο 4 § 1 του ως άνω νόμου εξουσίες, είναι α) ανεξάρτητο από το περιουσιακό δικαίωμα, παραμένοντας στο δημιουργό ακόμη και μετά τη μεταβίβαση του τελευταίου, β) αμεταβίβαστο μεταξύ ζώντων, και γ) περιέρχεται, μετά το θάνατο του δημιουργού, στους κληρονόμους του, οι οποίοι οφείλουν να το ασκούν σύμφωνα με τη θέληση του. Περαιτέρω, από το άρθρο 13 του ίδιου ως άνω νόμου, με το οποίο προβλέπεται η εξουσία του δημιουργού είτε να αναθέτει σε τρίτους με σχετικές συμβάσεις την άσκηση των εξουσιών, που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα (συμβάσεις εκμετάλλευσης) είτε να επιτρέπει σε τρίτους την άσκηση των εξουσιών αυτών (άδειες εκμετάλλευσης), προκύπτει ότι α) η σχετική σύμβαση ή η άδεια εκμετάλλευσης δεν μπορεί ποτέ να περιλαμβάνει το σύνολο των μελλοντικών έργων του δημιουργού, β) δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αυτή αναφέρεται και σε τρόπους εκμετάλλευσης που δεν

ήταν γνωστοί κατά το χρόνο της κατάρτισης των σχετικών συμβάσεων και γ) εάν στις συμβάσεις αυτές δεν καθορίζεται η ένταση και τα μέσα εκμετάλλευσης για τα οποία γίνεται η μεταβίβαση ή συμφωνείται η εκμετάλλευση ή η άδεια συνεκμετάλλευσης, θεωρείται ότι αυτές αφορούν την έκταση και τα μέσα, που είναι αναγκαία για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης. Εξάλλου, από τη διάταξη του άρθρου 34 § 1 του ίδιου νόμου προκύπτει ότι αν στη σύμβαση για τη δημιουργία οπτικοακουστικού έργου δεν καθορίζονται οι συγκεκριμένες εξουσίες που μεταβιβάζονται (από το περιουσιακό δικαίωμα) στον παραγωγό, η σύμβαση επιφέρει τη μεταβίβαση μόνο των εξουσιών εκείνων που είναι αναγκαίες για την εκμετάλλευση αυτού, σύμφωνα με το σκοπό της σύμβασης. Έτσι, αν με τη σύμβαση παραγωγής κινηματογραφικής ταινίας έχει ορισθεί ότι μεταβιβάζονται γενικά όλες οι εξουσίες εκμετάλλευσης της, τότε, κατά το ισχύον δίκαιο, δύο ερμηνευτικά κριτήρια περιορίζουν την εμβέλεια αυτής της μεταβίβασης α) θεωρείται ότι μεταβιβάζονται μόνο όσες εξουσίες ήταν γνωστές κατά τη σύναψη της σύμβασης και β) θεωρείται ότι μεταβιβάζονται μόνο εκείνες οι εξουσίες που ήταν απαραίτητες για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 68 § 3 ν. 2121/1993, "οι συμβάσεις που καταρτίστηκαν πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου διέπονται από το προγενέστερο δίκαιο για ένα χρόνο από την έναρξη ισχύος του νόμου". Από τη διάταξη αυτήν προκύπτει ότι στη ρύθμιση του νόμου αυτού υπάγονται και οι πριν από την έναρξη της ισχύος αυτού (5.3.1993) καταρτισθείσες συμβάσεις, αλλά μόνο για τον μετά την 5.3.94 και εφεξής χρόνο. Απορρίπτεται δηλαδή η λύση της γνήσιας αναδρομικότητας του νόμου, κατά την οποία τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της νέας ρύθμισης θα ίσχυαν και για τον παρελθόντα χρόνο (π.χ. θα οφείλονταν αμοιβές και για το χρόνο αυτόν) και επιλέγεται η λύση της άμεσης εφαρμογής του νόμου (μη γνήσια αναδρομικότητα), με αποτέλεσμα μέχρι στις 4.3.94 οι μεν δικαιούχοι να περιορισθούν σε όσα δικαιώματα τους έδινε το προϊσχύσαν δίκαιο, οι δε υπόχρεοι να μην έχουν αναδρομική αύξηση των υποχρεώσεων τους. Μετά την παρέλευση όμως έτους από την ισχύ του ως άνω νόμου, δηλαδή από 5.3.1994 (ο νόμος 2121/1993 δημοσιεύθηκε στις 4.3.1993 - βλ. ΦΕΚ 25/4.3. 1993 τ.Α` - και άρχισε να ισχύει από τη δημοσίευσή του, κατ` άρθρον 77 αυτού και επομένως η εφαρμογή του προγενέστερου δικαίου για τις παλαιές συμβάσεις λήγει στις 4.3.1994 - βλ. και άρθρο 243 § 3 ΑΚ), οι σχέσεις των δικαιούχων και των υπόχρεων διέπονται πλέον από το νέο νόμο, χωρίς όμως να καταλαμβάνεται από αυτόν και ο τύπος των σχετικών δικαιοπραξιών, ως προς τον οποίο εξακολουθεί να ισχύει το προηγούμενο δίκαιο (ΕΑ 4499/2000 προσκομιζόμενη, βλ. σχετ. την από 7.2.2000 γνωμοδότηση του καθηγητού Μιχαήλ Σταθόπουλου, από 12.12.1994 γνωμοδότηση του καθηγητού Λάμπρου Κοτσιρή, για το διαχρονικό δίκαιο και τη σύμβαση οπτικοακουστικής παραγωγής, Διονυσίας Καλλινίκου, σημείωση κάτω από την υπ` αριθ. 6466/1995 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών ΝοΒ 1996 σελ. 470 επ., αντίθετος Κουμάντος βλ. από 22.5.1995 προσκομιζόμενη γνωμοδότηση αυτού, ο οποίος υποστηρίζει τη μη εφαρμογή του νόμου επί των συμβάσεων που είχαν καταρτιστεί πριν από την έναρξη της ισχύος εφόσον αυτές δεν είναι εκκρεμείς κατά το σημείο αυτό, υπό την έννοια ότι έχουν εκπληρωθεί οι εκατέρωθεν παροχές των συμβαλλομένων μερών).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η υπό κρίση αγωγή είναι νομικά βάσιμη, στηριζόμενη στις προαναφερθείσες διατάξεις του ν. 2121/1993, ο οποίος, κατά τα εκτεθέντα στη μείζονα σκέψη, εφαρμόζεται και στην ένδικη αγωγική απαίτηση, η οποία απορρέει από συμβάσεις εκμετάλλευσης κινηματογραφικών ταινιών, που καταρτίστηκαν μεν πριν από την ισχύ του νόμου αυτού, η προβολή όμως των οποίων έλαβε χώρα μετά την έναρξη της ισχύος αυτού, απορριπτόμενου του προβαλλομένου με τον πρώτο λόγο της έφεσης ισχυρισμού της εκκαλούσας περί νομικής αβασιμότητας της κρινομένης αγωγής με την επίκληση ότι η ασκούμενη μ` αυτήν αξίωση "θεμελιώνεται σε συμβάσεις οι οποίες δεν ήταν εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος του νόμου 2121/1993 αφού οι εκατέρωθεν παροχές είχαν εκπληρωθεί πριν από την ισχύ αυτού, ο οποίος, συνακολούθως, δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην παρούσα περίπτωση", αφού, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στη μείζονα σκέψη, οι διατάξεις του ν. 2121/ 1993 εφαρμόζονται και στις πριν από την ισχύ αυτού καταρτισθείσες συμβάσεις, για διαφορές όμως που ανακύπτουν από την εφαρμογή αυτών

μετά την ισχύ του, ανεξαρτήτως του αν αυτές ήταν ή όχι εκκρεμείς, υπό την έννοια της εκπλήρωσης των εκατέρωθεν παροχών των συμβαλλομένων μερών, κατά την έναρξη της ισχύος αυτού.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 65 § 2 του ίδιου ως άνω νόμου 2121/1993: "Οποιος υπαιτιώς προσβάλλει την πνευματική ιδιοκτησία άλλου υποχρεούται σε αποζημίωση και ικανοποίηση ηθικής βλάβης. Η αποζημίωση δεν μπορεί να είναι κατώτερη από το διπλάσιο της αμοιβής που συνήθως ή κατά νόμο καταβάλλεται για το είδος της εκμετάλλευσης που έκανε χωρίς την άδεια ο υπόχρεος". Ως παράνομη προσβολή θεωρείται κάθε πράξη που επεμβαίνει στις εξουσίες (ηθικές και περιουσιακές) του δημιουργού, η οποία γίνεται χωρίς την άδεια του". Η ρύθμιση αυτή ενσωματώνει στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων τις διατάξεις των άρθρων 914, 932, 59 και 60 ΑΚ, χωρίς να αποκλείεται όμως και η συμπληρωματική εφαρμογή των διατάξεων του ΑΚ για τα ειδικότερα θέματα που μπορούν να προκύψουν σε ό,τι αφορά την αποζημίωση. Η άσκηση της αξίωσης αποζημίωσης προϋποθέτει παράνομη προσβολή, υπαιτιότητα, ζημία και αιτιώδη συνάφεια. Επειδή το ύψος δεν είναι εύκολο να υπολογιστεί και η σχετική απόδειξη καθίσταται δυσχερής, ο νομοθέτης καθόρισε ένα ελάχιστο όριο αποζημίωσης, προβλέποντας ότι αυτή δεν μπορεί να είναι κατώτερη από το διπλάσιο της αμοιβής, που συνήθως ή κατά νόμο καταβάλλεται για το είδος της εκμετάλλευσης που έκανε χωρίς άδεια ο υπόχρεος (Διονυσία Καλλινίκου, Πνευματική Ιδιοκτησία και Συγγενικά Δικαιώματα, έκδ. 2000, σελ. 252). Η κατά τα άνω αξίωση αποζημίωσης υπόκειται στην παραγραφή του άρθρου 937 ΑΚ, που είναι πενταετής και αρχίζει αφότου ο παθών έμαθε τη ζημία και τον υπόχρεο σε αποζημίωση. Στην ίδια παραγραφή υπόκειται και η αξίωση για ηθική βλάβη, που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 65 § 1 του ν. 2121/1993 (Μιχ. Θ. Μερινός, Η προσβολή του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων Δνη 35.1441 επ" ΕΑ 206/88 Δνη 1990.385 υπό το προγενέστερο δίκαιο). Γίνεται δε δεκτό ότι δεν απαιτείται για την έναρξη της παραγραφής ο δικαιούχος να είναι σε θέση να προσδιορίσει το ύψος και την έκταση της ζημίας (ΑΠ 374/01 Δνη 43.156, ΑΠ 369/01 Δνη 43.154).

Στην προκειμένη περίπτωση, η εκκαλούσα, προς απόκρουση της ένδικης αγωγής, προέβαλε πρωτοδικώς και επαναφέρει με το δεύτερο λόγο της έφεσης της τον απορριφθέντα με την εκκαλούμενη απόφαση ισχυρισμό ότι το αγωγικό δικαίωμα υπέκυψε στην από τη διάταξη του άρθρου 937 ΑΚ προβλεπόμενη πενταετή παραγραφή καθόσον από τις αναφερόμενες στην αγωγή ημεροχρονολογίες τηλεοπτικής προβολής των ενδίκων ταινιών, που πραγματοποιήθηκαν κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.1994 μέχρι 16.6.1997, οπότε και έλαβαν οι εφεσίβλητοι γνώση αυτών, διαφορετικά από την 29.3.1996 οπότε οι εφεσίβλητοι άσκησαν κατ' αυτής την με αριθμό κατάθ. 3044/96 αγωγή τους περί άρσεως της προσβολής του ηθικού τους δικαιώματος που έγινε, πλην άλλων, και με την τηλεοπτική προβολή των ίδιων με την ένδικη αγωγή ταινιών, μέχρι την συζήτηση της ένδικης αγωγής, κατά την 11.2.2004, παρήλθε χρονικό διάστημα μεγαλύτερο της πενταετίας. Ο ισχυρισμός αυτός είναι νομικά βάσιμος, αποτελών ένσταση στηριζόμενη στη διάταξη του ως άνω άρθρου 937 ΑΚ (ΑΠ 321/03 Δνη 44.473), πρέπει δε να γίνει δεκτός ως και ουσιαστικά βάσιμος, αφού από τα μετ' επικλήσεως νομίμως προσκομιζόμενα εκατέρωθεν έγγραφα και κυρίως από την ως άνω από 29.3.1996 και με αριθ. καταθ. 3044/96 αγωγή, και ιδίως από τη διαλαμβανόμενη ο' αυτήν επίκληση ότι "η αντίδικος ενώ έχει αποσβέσει και βγάλεи κέρδος από την εκμετάλλευση των ταινιών (οι οποίες είναι οι ίδιες με τις αναφερόμενες στην ένδικη αγωγή) στους κινηματογράφους, τις εκμεταλλεύεται εδώ και πολλά χρόνια στην τηλεόραση, τα τελευταία δε χρόνια λόγω της ύπαρξης των ιδιωτικών καναλιών και της υψηλής τηλεθέασης, η ζήτηση ξεπέρασε κάθε προσδοκία και το ύψος των μισθωμάτων που χρεώνει η αντίδικος στους σταθμούς αυξήθηκε πολύ..." προκύπτει ότι οι εφεσίβλητοι είχαν λάβει γνώση τόσο της ζημίας, η οποία προκλήθηκε από την αυθαίρετη και παράνομη προσβολή του ηθικού δικαιώματος τους επί των ταινιών αυτών όσο και του υπόχρεου προς αποκατάσταση, τουλάχιστον από το χρόνο κατάθεσης αυτής που έγινε την 1.4.96 (βλ. 3044/1.4.1996 έκθεση κατάθεσης του αρμόδιου Γραμματέα του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών) και επομένως αφότου

κατά τα προαναφερθέντα στη σχετική μείζονα σκέψη, αρχίζει η ως άνω 5ετής παραγραφή μέχρι τη συζήτηση της κρινόμενης αγωγής (11.2.2004) συμπληρώθηκε ο πενταετής χρόνος της παραγραφής, της οποίας οι εφεσίβλητοι ούτε πρωτοδίκως αλλά ούτε και στην παρούσα συζήτηση προβάλλουν διακοπή με κάποιο από τους αναφερομένους στις διατάξεις των άρθρων 260 επ. ΑΚ τρόπους, η οποία θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο αλλά μόνο ύστερα από σχετικό ισχυρισμό αποτελούντα αντένσταση των εφεσίβλητων (ΑΠ 123/03 Δνη 46. 474, ΑΠ 18/98 Δνη 39.590). Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί εδώ ότι ο χρόνος της παραγραφής για τις 57 από τις 59 ένδικες προβολές, που έλαβαν χώρα μέχρι 31.12.1996, είχε συμπληρωθεί και κατά την κατάθεση της ένδικης αγωγής (23.1.2002) και επομένως εν όψει του ότι για τις 57 αυτές προβολές δεν τίθεται θέμα διακοπής της αρξαμένης την 1.4.96 παραγραφής, αφού η κατάθεση της αγωγής έγινε μετά τη συμπλήρωση του χρόνου αυτής (παραγραφής), η τυχόν επελθούσα, υπό την προϋπόθεση αφενός της επίδοσης αυτής (αγωγής), την οποία κανένα από τα διάδικα μέρη δεν επικαλείται, πριν από την συμπλήρωση της και αφετέρου της προβολής σχετικής αντένστασης από τους εφεσίβλητους θα αφορούσε τις 2 τηλεοπτικές προβολές των ταινιών ΑΓΑΘΙΑΡΗΣ και ΤΡΕΙΣ ΨΕΥΤΕΣ που έλαβαν χώρα στις 9 και 16 Ιουνίου 1997, αντίστοιχα. Ο ισχυρισμός των εφεσίβλητων ότι "των ενδίκων τηλεοπτικών προβολών λάβαμε γνώση το 2001, των δε ποσών που ζητάμε να επιδικαστούν λάβαμε γνώση με την έκδοση της 6180/01 απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών εναντίον της εναγομένης με την οποία υποχρεώθηκε αυτή να μας παραδώσει τιμολόγια των εσόδων από τις τηλεοπτικές προβολές" κρίνεται απορριπτέος ως αβάσιμος εν όψει των ως άνω, αναφορικά με τη γνώση από τους εφεσίβλητους της ζημίας και του υπόχρεου προς αποζημίωση, αποδειχθέντων. Το γεγονός ότι οι εφεσίβλητοι ισχυρίζονται ότι δεν ε γνώριζαν, κατά το χρόνο κατάθεσης της αγωγής εκείνης, την ακριβή έκταση της ζημίας, την οποία, όπως επικαλούνται, πληροφορήθηκαν με την έκδοση της 6180/01 ως άνω απόφασης δεν αναιρεί την παραπάνω περί συμπλήρωσης της παραγραφής κρίση του Δικαστηρίου αφού, σύμφωνα με την ομόφωνα γενομένη δεκτή στη θεωρία και τη νομολογία άποψη ως γνώση της ζημίας από την οποία αφετηριάζεται η δετής παραγραφή νοείται η γνώση των επιζήμιων συνεπειών της προσβολής του ηθικού τους δικαιώματος όχι όμως και γνώση της εκτάσεως της ζημίας ή του ποσού της αποζημιώσεως (ΑΠ 940/01 Δνη 42.940, ΑΠ 369/01 Δνη 43.155).

Ανεξάρτητα από τα παραπάνω, πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι από την έγερση της προηγουμένης με αριθ. κατάθ. 3044/96 αγωγής, στην οποία οι εφεσίβλητοι δηλώνουν ότι "εδώ και πολλά χρόνια η αντίδικος εκμεταλλεύεται τις ταινίες και στην τηλεόραση... το ύψος των μισθωμάτων που χρεώνει αυξήθηκε πολύ...", οι εφεσίβλητοι είχαν όλα τα χρονικά περιθώρια να εγείρουν, πριν από τη συμπλήρωση της παραγραφής, αίτηση περί επιδείξεως των ιδιωτικών συμφωνητικών που συνήψε η εκκαλούσα με τους τηλεοπτικούς σταθμούς για την προβολή των επίδικων ταινιών, ώστε ακολούθως να εγείρουν εμπροθέσμως τη σχετική αγωγή. Κατ' ακολουθίαν όλων αυτών, πρέπει η αγωγή να απορριφθεί ως ουσιαστικά αβάσιμη κατά παραδοχή της ως και ουσιαστικά βάσιμης αποδεικνυόμενης ένστασης παραγραφής της εκκαλούσας.